

Informacje ogólne

[Francja](#) jest największym terytorialnie państwem w Europie (nie wliczając Rosji), zajmującym powierzchnię 675 417 km², zamieszkanym przez około 65 mln ludzi, co daje ok. 95 osób/km². Pod względem gospodarczym zajmuje czwartą pozycję w świecie. Jest członkiem grupy G-8 skupiającej siedem najbardziej uprzemysłowionych krajów i Rosję. Pod względem globalnej wielkości PKB w roku 2000 z produktem wielkości 1.340 mld USD znajdowała się na 4 miejscu w świecie (po USA, Japonii i Niemczech), a w przeliczeniu PKB na głowę mieszkańca z 25.300 USD zajmowała w świecie 13 pozycję. Jej udział w światowych obrotach handlu zagranicznego w 2001 r. wynosił: w eksporcie - 5,2% (4 miejsce w świecie) oraz 5,0% w imporcie (5 miejsce w świecie). Francja należy do czołowych producentów rolnych. Jest pierwszym w świecie eksporterem przetworzonych produktów rolnych oraz drugim światowym eksporterem produktów rolnych. Jest bardzo aktywna w sektorze gospodarki światowej, w wyniku czego stała się drugim światowym eksporterem usług oraz trzecim inwestorem międzynarodowym. Saldo na francuskim rachunku obrotów bieżących jest dodatnie. W 2001 roku nadwyżka wynosiła 20,6 mld USD. Opracowany w ONZ Indeks Rozwoju Ludzkości (Human Development Index) wynosi dla Francji 94,6 co daje jej drugą pozycję w świecie za Kanadą.

Szczególnie ważny wydaje się być potencjał militarny, a ściślej, jądrowy Francji, który wraz z doktryną obronną, oraz kształtem ogólnej polityki, wywiera decydujący wpływ na politykę bezpieczeństwa tego państwa, po pierwsze, warunkując jej podstawy, i po drugie, cele, składając się razem na specyfikę oraz kształt francuskiej zewnętrznej (międzynarodowej) polityki bezpieczeństwa. Francja jest trzecią potęgą jądrową na świecie. W 2001 roku dysponowała 132 głowicami jądrowymi o łącznej mocy ekwiwalentnej około 350 Mt, siły zbrojne Francji w 2001 roku liczyły 273.740 żołnierzy, z czego 8400 przypadało na jądrowe siły strategiczne, 150.000 na wojska lądowe, 45.600 na siły morskie i 63.000 na siły powietrzne. Jest to pod względem liczebności czwarta armia NATO. Poza granicami Francji stale stacjonuje ponad 40 tys. żołnierzy. Ponadto ponad 10 tys. pełni służbę w różnego rodzaju misjach pokojowych. W 2002 roku budżet wojskowy Francji zaplanowano na poziomie 38 mld EURO. Wielkość wydatków obronnych sytuuje ją wśród państw Sojuszu Północnoatlantyckiego na trzeciej pozycji po Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii, ale przed Niemcami. Francja jest także stałym Członkiem Rady Bezpieczeństwa [ONZ](#).

Ogólne przesłanki polityki bezpieczeństwa Francji

Niewątpliwy wpływ na politykę bezpieczeństwa Francji wywierają z jednej strony: jej tradycja historyczna i polityczna, i z drugiej, jej położenie geopolityczne, które wzajemnie się przenikają, i wywierają na siebie wpływ, w efekcie warunkując poszczególne cele, szanse, zagrożenia w szczególności, składające się w ogólności na kształt i dynamikę francuskiej polityki bezpieczeństwa.

Co jest charakterystyczne dla Francji, właściwie zawsze uważała się ona za mocarstwo, europejskie, oraz światowe, którą to tezę uzasadniały rozmiary terytorium, gospodarka, siły zbrojne, i w efekcie, aspiracje, ambicje i dążenia, jakie z tego wynikały. Przez wieki Francja, obok m.in. Wielkiej Brytanii, dążyła do aktywnego uczestniczenia w ustalaniu europejskiego oraz światowego (kolonie) ładu politycznego, realizując jednocześnie swoje mocarstwowe interesy. Jednym z większych okresów świetności Francji były czasy napoleońskie, charakteryzujące się poważniejszym "wybuchem" imperializmu, uwieńczonym rozległymi zdobyczami terytorialnymi, oraz koniecznością zawiązania przez kilka pozostałych państw europejskich koalicji wymierzonej we Francję, oraz, w efekcie, koniecznością ustalenia mapy Europy na nowo. Wiek XX przyniósł największą chyba klęskę Francji - kapitulację wobec hitlerowskiego najeźdźcy po niespełna 40 dniach walk, oraz wyjście z II wojny światowej w bardzo osłabionym stanie. Okres IV Republiki był pasmem upokorzeń, które spowodowały utratę przez Francję statusu mocarstwa światowego oraz gwałtowną utratę prestiżu na arenie międzynarodowej. Koniec drugiej wojny światowej zamyka okres, w którym Francja jako wielkie mocarstwo, znacząco wpływała na losy Europy, a także za pośrednictwem imperium - na losy świata. Rozwój sytuacji międzynarodowej wyraźnie sprowadzał ją (podobnie zresztą jak i Wielką Brytanię) do roli mocarstwa drugiego rzędu (obecnie analitycy francuscy klasyfikują Francję jako "średnią potęgę światową" (une puissance moyenne). W takiej sytuacji uzyskanie dostępu do broni jądrowej było dla wielu polityków jedynym rozwiązaniem mogącym przywrócić Francji prestiż i rolę do jakiej pretendowała w świecie. Połączenie tego aspektu z rodzącą się po II wojnie międzynarodowa sytuacją polityczno - militarną, w zasadzie zdecydowała o przyjęciu przez Francję pozycji "trzeciej strony", występującej niezależnie, pomiędzy obydwoma blokami polityczno - militarnymi. W zimnowojennym układzie sił Francja starała się odgrywać rolę "trzeciego czynnika", starając się maksymalnie wykorzystać polityczne atuty wynikające z polityki ograniczonego "otwarcia na Wschód", tzn. "odprężenia, porozumienia i współpracy" z rządami Europy Wschodniej. Po odmowie ustanowienia wspólnej odpowiedzialności za "bezpieczeństwo światowe" ze strony USA (1959) mocarstwowa polityka Francji doprowadziła do wycofania z wojskowej struktury [NATO](#) i utworzenia "niezależnej jądrowej siły uderzeniowej".

Obecnie, mocarstwowe aspiracje Francji są coraz częściej kwestionowane, także przez jej najbliższych sojuszników. Marzenie o wielkości staje się także udziałem coraz mniejszej liczby Francuzów. W latach sześćdziesiątych około 70% społeczeństwa uważało, że ich kraj ma duży lub znaczny wpływ na losy świata, obecnie taki pogląd wyraża tylko 30% ankietowanych. Pomimo to mocarstwowa retoryka często gości w wystąpieniach Prezydenta i innych przedstawicieli władzy. Mimo wszystko, we francuskiej polityce bezpieczeństwa wciąż występują elementy niezależności i mocarstwowości (czy swego rodzaju sentymenty za dawną potęgą).

Polityka bezpieczeństwa Francji - podstawowe założenia

Podstawą niezależności polityki obronnej Francji jest narodowa odstraszająca siła jądrowa. Przymiotnik "narodowa" ma w tym przypadku podwójne znaczenie. Po pierwsze określa, że broń jądrowa służy jedynie obronie żywotnych interesów kraju, i po drugie podkreśla niezależność decyzji Francji w sprawie jej użycia. Strategia jej użycia jest strategią defensywną, pozbawioną agresywnych akcentów. Jest to strategia odstraszania silniejszego przez słabszego.

Na fundamentalne interesy narodowe Francji składają się:

- "interesy żywotne" - obejmują zabezpieczenie integralności terytorium narodowego (Francji metropolitalnej oraz terytoriów zamorskich), suwerenności, podstawowych wolności oraz ochronę społeczeństwa przed różnego rodzaju zagrożeniami;
- interesy strategiczne - tzn. utrzymanie pokoju na obszarze Europy oraz w rejonach do niej przyległych, szczególnie w strefie śródziemnomorskiej. Obejmują również rejonów szczególnie istotnych dla aktywności ekonomicznej i wymiany handlowej. Za strategiczne, uznaje Francja strefy Morza Śródziemnego, Morza Czerwonego i północną część Oceanu Indyjskiego;
- interesy mocarstwowe - wynikają z międzynarodowej odpowiedzialności Francji związanej ze statusem stałego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ oraz posiadania sił jądrowych. Podejmowane są na scenie międzynarodowej i obejmują, między innymi aktywny udział w stabilizowaniu sytuacji międzynarodowej, w tym udział w akcjach pokojowych, oraz zobowiązania w zakresie obrony wynikające z porozumień międzynarodowych, ustanowione zgodnie z teorią trzech kręgów, sformułowaną w 1976 r. przez gen. L. Poirier'a (pierwszy krąg tworzyło terytorium narodowe, drugi krąg - Europa a trzeci - reszta świata. W stosunku do każdego kręgu sformułowano zasady funkcjonowania państwa. Stanowiły je odpowiednio: niezależność, solidarność i interwencja).

Aktualnie francuska polityka obronna realizuje następujące cele:

- całkowite zabezpieczenie interesów narodowych przed wszelkimi zagrożeniami. Obecnie, a prawdopodobnie również w przyszłości ścisły rozdział pomiędzy interesami żywotnymi a strategicznymi nie będzie możliwy. Ochrona terytorium narodowego ściśle łączy się z utrzymaniem pokoju na terytorium europejskim i w strefach przyległych. Ponadto interesy te łączą się z odpowiedzialnością na arenie międzynarodowej osiągniętą w wyniku oddziaływania czynników historycznych, politycznych i militarnych jak również tradycji ekonomicznych i kulturowych. Bez gwarancji ze strony odpowiednio rozbudowanego czynnika militarnego trwałość tych interesów nie byłaby zabezpieczona;
- drugim celem francuskiej polityki bezpieczeństwa jest budowa Europy i stabilizacji międzynarodowej. Wyznacznikiem wysokiej pozycji Francji w świecie będzie realny wpływ na sprawy europejskie ze szczególnym uwzględnieniem kierunku ewolucji współpracy europejskiej. Wybór tego kierunku wynika z istotnych racji strategicznych i ekonomicznych. Francja uważa iż

zacieśnienie współpracy europejskiej będzie niepełne jeśli nie będzie dotyczyć również zagadnień obronnych. Przyszła Europa musi posiadać swoją tożsamość w zakresie obrony zgodnie z celami Unii Europejskiej w ramach odnowionego Sojuszu Atlantyckiego. Zachowując wolność w zakresie kształtowania swoich zdolności obronnych oraz wyboru środków prowadzących do tego celu Francja dostrzega rolę Sojuszu Atlantyckiego, który może wnieść duży wkład w proces utrzymania pokoju w ramach ONZ i OBWE. Uważa również, iż skuteczność i wiarygodność Sojuszu zwiększy podział odpowiedzialności pomiędzy USA i Europą w zakresie reagowania kryzysowego i misji pokojowych;

- trzecim celem jest stworzenie w kraju takiego systemu obrony, który nie ogranicza się tylko do aspektów militarnych lecz obejmować będzie jak największy obszar aktywności państwa stając się w sposób naturalny jego częścią. Aktualnie obowiązująca doktryna odstraszania oparta jest na następujących zasadach:

- celem podstawowym odstraszania jest wyeliminowanie wojny, w związku z tym nie przewiduje się użycia broni jądrowej jako środka walki;

- broń nuklearna może być użyta wyłącznie do obrony żywotnych interesów Francji;

- odstraszanie usytuowane jest na poziomie strategicznym jako groźba zmasowanych uderzeń na centralne obiekty przeciwnika;

- operacyjna broń nuklearna nie jest traktowana jako kontynuacja działania broni konwencjonalnej. Jest przewidziana jako początkowy etap odstraszania w celu udzielenia agresorowi "ostatecznego ostrzeżenia";

- decyzję o użyciu środków obrony nuklearnej podejmuje wyłącznie Prezydent, w związku z tym nie może być ona "dzielona" z sojusznikami;

- do czasu zredukowania swoich arsenałów przez potęgi nuklearne do poziomu porównywalnego z potencjałem francuskim, Francja nie będzie uczestniczyć w negocjacjach dotyczących redukcji broni nuklearnej;

- Francja nie ma zamiaru zagrażać bronią nuklearną państwom pozbawionym tej broni.

{jcomments on}